

Idéprogram

CenterPartiet har en stærk tro på menneskets vilje og evne til at tage ansvar og være engageret. Det er på denne tiltro, at vores vilje til at forny demokratiet og den politiske udvikling grundlægges. Dette program skal fungere som et ideologisk kompas for rejsen mod fremtiden.

Dagens politiske partier er for en stor dels vedkommende frugterne af de interessekonflikter, som voksede frem, da Danmark blev industrialiseret. I takt med at samfundet forandres, bliver det nødvendigt for de politiske partier at møde de nye udfordringer med nye løsninger.

Et parti, som vil være levende og vedkommende, må udvikle sine arbejdsformer ud fra det 21. århundredes virkelighed. På den ene side må partiet være åben for medlemmernes forskellige måder at vise deres engagement på. På den anden side må partiet bygge på en grund af fælles værdier, som kan skabe helhed og sammenhæng. En vigtig rolle for et politisk parti er at være et link mellem offentlige beslutningstagere og engagerede medborgere i samfundet.

CenterPartiet tror på hvert enkelt menneskes evne til at være skabende og tage ansvar for sig selv og for andre. Derfor ser vi det som naturligt, at politisk engagement kan se forskelligt ud - til forskellige tider og på forskellige steder. CenterPartiet vil fremme nye initiativer, kreativitet og glæde - for at forme en politisk folkebevægelse for det 21. århundrede.

CenterPartiet foretrækker et politisk lederskab, som er tydeligt, når det gælder grundlæggende værdier, men som samtidig er åbent og vedkommende for alle, som på sin egen måde vil være med til at gøre de politiske ideer til virkelighed. Dialog, og ikke mindst evnen til at lytte, er det vigtigste instrument for et sådant lederskab. CenterPartiet vil være et forum for en stadig dialog om samfundet og fremtiden, hvor hvert menneske mødes med lige stor respekt.

Derfor er dette program ikke udformet som en opslagsbog over alle politiske sagsområder. En sådan vil hurtigt blive forældet. I stedet er det et kompas, der skal tjene som vejledning i det daglige politiske arbejde i en foranderlig verden. Det skal stimulere til eftertanke, refleksion og dialog.

Ud fra de ideer, vi her beskriver - om selvbestemmelse, livskvalitet, foretagsomhed og alles lige muligheder - formes konkret realpolitik i besluttende forsamlinger i kommuner og regioner, i Folketinget, i EU og internationalt. CenterPartiet er et parti, som tør tage ansvar og gennemføre samfundsforandringer. Men det er også et parti, som er et levende og åbent fællesskab, der giver muligheder og redskaber for mennesker til at udvikle sig.

Indhold

A. Ideologi

- 1. Personalisme side 3
- 2. Naturretten side 4

side 3

B. Mennesket er udgangspunktet

side 5

C. CenterPartiets politiske idé - forudsætningerne for at vokse

side 6

- 1. Tiltro til den enkelte - individuelt og i fællesskab side 6
- 2. Forudsætninger for at vokse side 6
- 3. Ansvar, samarbejde og resultat side 7
- 4. Decentralisering - muligheden i vor tid side 8

D. Frihed og retfærdighed i et levende demokrati

side 9

- 1. Frihed side 9
- 2. Retfærdighed side 10
- 3. Demokrati side 11

E. Et samfund, hvor mennesket kan vokse

side 14

- 1. Det åbne samfund side 14
- 2. Social markedsøkonomi side 14
- 3. Natur og miljø side 16
- 4. Sociale netværk og frivilligt samarbejde side 18
- 5. Tryghed og fællesskab side 19
- 6. Læring, uddannelse og kultur side 20
- 7. Fred og sikkerhed side 21

F. Vor tids udfordringer

side 23

- 1. Forandringens muligheder side 23
- 2. Mange udfordringer består side 23

G. At møde udfordringer

side 25

A. Ideologi

1. Personalisme

Mennesket er ikke kun et individ, heller ikke blot en del af et kollektiv, men en selvstændig person der ikke kan leve uden sine medmennesker.

1.1 Nære fællesskaber

Fællesskaber er afgørende for, at mennesket kan tage ansvar for sine medmennesker og udfolde sin personlighed. Samtidig bidrager hver enkelt til fællesskabet med sine enestående egenskaber. Det ses tydeligt i de nære fællesskaber, hvor menneskets identitet dannes.

1.1.1 Familien

Familien er et naturligt - og det mest grundlæggende - fællesskab, hvori menneskets gensidige afhængighed afspejles og udtrykkes. Familien er det fællesskab, hvor dannelsen af den enkeltes personlighed og sociale fællesskabsfølelse begynder, og hvor der er mulighed for at lære og opleve både omsorg og ansvar.

Samfundet påvirkes stærkt af og er afhængig af, hvad den enkelte lærer og oplever i familien.

Samfundets grundlæggende enhed er familien, som et nært socialt fællesskab.

1.1.2 Civilsamfundet

Civilsamfundet kan beskrives som alle de fællesskaber, der falder uden for markedet og staten.

Civilsamfundet er et nært niveau mellem den enkelte og helheden, og det rummer både de primære og de sekundære fællesskaber. Kombinationen af nærhed og fællesskab gør, at både personlighed, engagement og ansvar kan udfoldes.

I overensstemmelse med princippet om subsidiaritet og spredt ansvarlighed er der en stærk tiltro til civilsamfundets evne til at løfte en række samfundsopgaver, og dets ret hertil og mulighed herfor skal sikres og understøttes.

Civilsamfundet skal dog primært opfattes som et mål i sig selv, fordi det repræsenterer et fællesskab, hvor mennesket kan udfolde sine evner og skabe sin identitet.

1.2 Frihed

Mennesket er en suveræn og ansvarlig person, hvis frihed og selvstændighed skal beskyttes.

Det medfører, at frihed for mennesket er et grundlæggende mål. Men samtidig er det enkelte menneskes frihed underlagt ansvaret for andre.

1.2.1 Frisind, pluralisme og demokrati

Et levende og selvstændigt civilsamfund er det bedste redskab til at opbygge og opretholde et velfungerende pluralistisk demokrati. Det medfører politisk konkurrence, og at magten er delt mellem forskellige grupper, samt at en elite ikke må dominere de politiske beslutninger. Samfundet opfattes som bestående af flere fællesskaber, der alle har deres egenart og berettigelse.

Dette indebærer, at mennesket sikres de bedste muligheder for personlig udfoldelse og deltagelse i samfundslivet, hvorved det kan påtage sig ansvaret for sine medmennesker og den omgivende verden.

1.2.2 Spredt ansvarlighed

Den frihed, som skal sikre det enkelte menneske mod overgreb fra andre mennesker eller samfundsinstitutioner, gælder også familien og andre fællesskaber, hvis sfære må sikres suveræniteten.

Dette medfører en naturlig begrænsning af statens og andre overordnede fællesskabers indblanding i familieliv og fællesskaber, og i det omfang indblanding er nødvendig, skal det altid være opbyggende og støttende frem for krænkende og nedbrydende.

1.2.3 Subsidiaritetsprincippet

Samfundet opfattes som opbygget nedefra. I overensstemmelse med princippet om spredt ansvarlighed skal de opgaver, der tilhører de primære fællesskaber, løses dér, og i det omfang et overordnet niveau oprettes og inddrages i løsningen af disse opgaver, skal det virke understøttende. Overordnede samfundsopgaver skal løses på det lavest mulige samfundsniveau, hvor de løses mest effektivt.

Det medfører en stærk tiltro til en decentral magtstruktur, men samtidig anerkendes eksistensen af overordnede og overnationale problemer, som bedst og mere effektivt løses på et højere niveau.

Fællesskaber på forskellige niveauer supplerer hinanden og gør dermed hinanden komplette inden for deres fællesområde. Familien, som det fundamentale fællesskab, suppleres på denne måde af overordnede fællesskaber såsom skole, lokalsamfund, stat og internationale fællesskaber.

1.3 Solidaritet

Menneskets gensidige afhængighed sætter det enkelte menneske i et grundlæggende fællesskab med alle andre mennesker. Dette grundlæggende fællesskab fordrer ansvarlighed overfor såvel det enkelte menneskes selvstændighed som overfor de fællesskaber og samfund, hvori de indgår.

Det fælles ansvar kræver et inklusivt samfund med aktiv solidaritet og målrettet indsats til styrkelse af livsbetingelserne for de svageste, både nationalt og globalt.

Dette ansvar kan ikke reduceres til passiv tolerance, men kræver aktiv handling.

2. Naturretten

Der er en række grundlæggende, naturlige værdier i verden - i særdeleshed at hvert enkelt menneske er enestående og uerstatteligt. Mennesket er udstyret med fornuft og samvittighed, der muliggør erkendelse af disse altomfattende og almenmenneskelige etiske principper og grundvilkår, og som indebærer, at mennesket ikke kan eller må reduceres til legeme alene, men at mennesket har både materielle og ikke-materielle behov.

Menneskets værdi er absolut og ukrænkeligt. Alle mennesker har således rettigheder og pligter alene ved at være menneske. Det fordrer respekt for og lige værdi til alle mennesker - uanset livsstadie, religion, køn, seksuel orientering, kultur, afstamning osv.

2.1 Menneskerettigheder

De naturlige rettigheder, som angår mennesket, kan oversættes til menneskerettigheder.

Disse rettigheder er civile, politiske, religiøse, kulturelle, sociale og økonomiske.

Grundlæggende i forståelsen af menneskerettigheder er deres altomfattende gyldighed, som menneskelivets ukrænkelighed fra befrugtningstidspunkt.

Menneskerettigheder er umistelige, men kan blive krænket, og det er ethvert menneskes pligt at bidrage til at sikre medmennesket disse rettigheder.

2.2 Forvalterskabstanken

Mennesket har et forvalteransvar, der er baseret på erkendelsen af, at jordens resurser er begrænsede.

Dette indebærer en ansvarlighed i forhold til menneskelige, naturmæssige, økonomiske og kulturelle resurser.

Naturen har værdi i sig selv og må værnes uafhængigt af, om det gavner mennesker eller ej. Der kræves omtanke og beskyttelse både for at bevare naturens mangfoldighed, som er en rigdom i sig selv, og for at sikre resurser til kommende generationer. Bevarelsen af den økologiske balance er målsætningen på alle områder i samfundet. Bæredygtighed er både et globalt og personligt ansvar.

2.2.1 Forsigtighedsprincippet

I lyset af forvalteransvaret er det umuligt at afdække de fulde konsekvenser af nutidige handlinger.

Forsigtighedsprincippet indebærer, at tvivlen skal komme miljøet, kulturen og menneskets sundhed til gode.

2.2.2 Forbedringsprincippet

Forvalteransvaret indebærer, at det menneskelige samfund ikke kan opfylde et endemål eller et idealsamfund, men at man derimod altid kan forbedre samfundet.

Disse forbedringer søges gennemført, således at man altid søger at efterlade tingene i samme stand eller bedre, end man modtog dem.

2.3 Mennesket før økonomien

Der er ting, der er vigtigere end jagten på penge. Mennesket har en lang række behov, som ikke kan opfyldes gennem det materialistiske samfund, og disse behov bør man også forsøge at opfylde.

Opfyldelsen af de ikke-materielle behov er nogle gange modstridende med opfyldelsen af materielle behov, såsom fortsat økonomisk vækst. I disse tilfælde skal mennesket sættes før økonomien, så man prioriterer de ikke-materielle behov, selvom dette kan være skadeligt for økonomien.

B. Mennesket er udgangspunktet

Alle menneskers lige værd og rettigheder er grundlaget for CenterPartiets politik.

Målet er, at enhver kan udvikle sig og har mulighed for at virkeliggøre sine drømme. Ansvar for hinanden og for naturen skal være vejledende, når samfundet formes.

Det, som kendetegner mennesker, er muligheden for at udvikle sig som person og medmenneske. Alle har ret til selv at afgøre, hvordan vedkommende vil forvalte sine muligheder som et selvstændigt, moralsk og skabende væsen. Denne frihed må kun begrænses af hensynet til andre menneskers frihed og rettigheder.

Alle mennesker er ligeværdige. Hvert menneske har samme rettigheder og samme forpligtigelser, uanset køn, livsstadie, seksuel orientering, bopæl, etnisk eller social baggrund. Menneskelige friheder og rettigheder har ingen grænser. Hverken kulturelt, nationalt eller geografisk. Menneskers forskellighed er en rigdom.

CenterPartiet tiltror hvert menneske evnen til at udvikle sine muligheder og at tage ansvar, både for sig selv og for andre. Udgangspunktet er, at mennesker råder over en egen vilje, og at vedkommende derfor kan holdes ansvarlig for sine handlinger. På samme måde tager CenterPartiet udgangspunkt i, at mennesket er et fornuftsvæsen, som udvikles gennem erfaringer og uddannelse. Disse tanker er centrale i personalismen, som er en del af CenterPartiets ideologi. Med menneskets frihed følger evnen og forpligtigelsen til at tage ansvar for sine handlinger. Mennesker fødes og vokser op under forskellige vilkår, men må have samme muligheder.

Mennesket har en åndelig dimension i muligheden for at udvikle medmenneskelige egenskaber som empati, uselvished og kærlighed. Dette er udgangspunktet for CenterPartiets livs- og menneskesyn med respekt for menneskeværdet. Hvert menneske er unikt og uerstattelig, og menneskeværdet er overordnet andre værdier.

Hvert menneske indgår i sociale fællesskaber. Det er i relationer med andre, at den enkeltes mening og tryghed formes. Disse fællesskaber må værdsættes og udvikles, så den enkelte kan vokse som menneske. Fællesskabernes værdi ligger i, at mennesker giver hinanden omsorg og støtte.

Mennesket er også en del af et økologisk fællesskab. Dette giver forudsætningerne og sætter samtidig de ydre rammer for menneskets virksomhed. Mennesket har en særstilling, da det som intet andet levende væsen har kraft og viden til at forandre naturen og omskabe sin verden. Mennesket har derfor også et særligt ansvar for andre væsner og for at bevare det økologiske system. Mennesket skal bruge, uden at forbruge. Dette ansvar strækker sig over generationer. Menneskets evne til at forandre modsvares desværre ikke af samme evne til at se de langsigtede følger af egne handlinger. Derfor skal forsigtighedsprincippet være styrende for menneskelige handlinger.

Hvert menneske skal selv kunne forme sit liv. Det stræber efter ydre tryghed, som mad og bolig, men også efter at opleve indre tryghed, som livsglæde, kærlighed og fællesskab. Tryghed er en forudsætning for virkelig frihed. Den, som er tryk, tør også satse.

Som skabende væsen har mennesket brug for at få udløb for kreativitet, fantasi og nysgerrighed. Som moralsk væsen har mennesket brug for et etisk grundlag, hvorpå det kan skelne ret fra uret, godt fra ondt. Mennesket må have noget at leve af, men også noget at leve for.

CenterPartiet vil skabe et samfund, hvor alle mennesker kan vokse. Det indebærer et decentraliseret samfund præget af frihed og lighed. CenterPartiets ideologi er grundlaget for partiets politik.

C. CenterPartiets politiske idé - forudsætningerne for at vokse

CenterPartiets ideologi forener respekten for menneskeværdet og troen på hvert menneskes evner med økologisk indsigt i de vilkår, som naturen giver mennesker og samfundet. CenterPartiets samfundssyn præges af en stærk tiltro til civilsamfundet - de fællesskaber, hvor mennesker virker sammen. Ud fra dette idegrundlag formes CenterPartiets praktiske politik. Centralt blandt de værdier, der kendetegner CenterPartiets politik er: Selvbestemmelse – Livskvalitet - Lige muligheder - Foretagsomhed

Disse værdier er grundlaget for CenterPartiets vilje til at decentralisere, at sprede magt, resurser og ansvar til det enkelte menneske og civilsamfundet.

CenterPartiet fremhæver, som intet andet parti, kravet om ligeværdige livsvilkår – såvel nationalt som internationalt. Dette krav tilgodeses bedst i et decentralt samfund, præget af nærhed. For at mennesker i alle dele af verden skal have ligeværdige forudsætninger kræves, at den økonomiske kløft mellem rige og fattige lande nedbrydes.

CenterPartiet er et parti, som tager ansvar i besluttende forsamlinger og virkeliggør de politiske ideer.

Hele dette program beskriver CenterPartiets syn på menneske og samfund. Dette kapitel er en sammenfatning af nogle væsentlige aspekter, som tilsammen adskiller CenterPartiet fra andre politiske partier og ideologier.

1. Tiltro til den enkelte - individuelt og i fællesskab

CenterPartiets politik tager udgangspunkt i en stærk tiltro til hvert menneske, dets evne til at skabe og tage ansvar, for sig selv og for andre.

CenterPartiet tror på menneskets egen evne til at skabe. Skabende evner og kreativitet lægger grunden for økonomisk velstand og kultur. Det er også forudsætningen for, at den enkelte kan vokse som menneske.

CenterPartiets politik bygger også på en stor tiltro til menneskets evne til at tage ansvar, for sig selv og for andre. Derfor vil vi føre magten tilbage til borgerne og støtte frivillige fællesskaber og sociale netværk.

Det samfundssyn, som præger CenterPartiet, bygger på en stærk tiltro til mennesker i fællesskab. Dette samfundssyn står i kontrast til såvel socialisternes anonyme kollektiv som økonomers syn på mennesket som blot forbruger.

Mennesker har forskellige forudsætninger og muligheder. Men CenterPartiets politik hviler på en grundlæggende tiltro til, at den enkelte, udfra sine særlige forudsætninger, har mulighed for at vise engagement, skaberevne og ansvarlighed - og dermed vokse som menneske.

Dette kan udtrykkes i en vision om et ”fællesskab, hvor der er brug for alle”. Et omsorgsfuldt samfund, som sætter mennesket og dets behov forrest. Udgangspunktet er, at alle mennesker har ret til at føle, at der er brug for dem. Når det lykkes, tilføres helheden merværdi. Denne vision står i skarp kontrast til en udvikling, hvor der er brug for nogle, mens andre holdes udenfor.

Det er forskellen mellem personalisme og egoisme. I personalismen ligger viljen til selv at kunne handle, men det kan meget vel indebære at handle for andres bedste. Egoisme derimod indebærer selvished uden hensyn til andre. Egoisme kan også udøves af grupper, som stræber efter fordele på andre gruppers bekostning. Det moderne samfund må bygge på en solidarisk personalisme, hvor mennesket vedkender sig ansvaret for sig selv og for andre, for sit eget samfund og for hele verden.

2. Forudsætninger for at vokse

Selvbestemmelse, livskvalitet, engagement og alles lige muligheder er vigtige værdier, som samlet kendetegner CenterPartiets politik, og som skaber forudsætninger for, at mennesker kan vokse.

Af tiltroen til hvert menneskes muligheder følger en politik, som virkeliggør alles muligheder for at vokse som mennesker og udvikle det bedste hos sig selv. En sådan politik fører også til, at der skabes merværdi for helheden, for hele samfundet - i form af såvel voksende materielle værdier som sociale værdier og et bedre livsmiljø.

2.1 Selvbestemmelse

CenterPartiet vil styrke hvert menneskes selvbestemmelse og give det magten over sit eget liv. Det kræver en politik, der bygger på princippet om spredt ansvarlighed. En politik, der modvirker store bureaukratiske systemer, samt en ambition om ikke at detailstyre menneskets hverdag. Samtidig må politikken kraftigt forsvare den enkeltes ret mod fx store kapitalinteresser. Personlig ejendom er et vigtigt grundlag for selvbestemmelse.

Princippet om spredt ansvarlighed bør også gælde, når der træffes beslutninger i civilsamfundet. I små grupper og sammenhænge er det lettere for mennesker at tage aktiv del og have indflydelse. Magten er sværere at påvirke, jo længere bort den er. Den bliver også mere anonym. Derfor skal beslutninger tages så nær de mennesker, som berøres af beslutningerne, som muligt. Menneskers egne frivillige netværk skal så vidt muligt håndtere sine egne problemer. Når det ikke rækker, vil CenterPartiet i første omgang anvende det lokale demokrati. Det lokale demokratis selvbestemmelse skal ifølge subsidiaritetsprincippet forstærkes i forhold til højere beslutningsniveauer.

2.2 Livskvalitet

Al politik må tage udgangspunkt i menneskers længsel efter glæde og mening med tilværelsen. Målet er at gøre det muligt for mennesket selv at virkeliggøre sine ideer om det gode liv. Derfor skal det være muligt selv at styre sin tid og have mulighed for at udvikles som menneske. En politik omkring livskvalitet må bygge på et helhedssyn på mennesket som et biologisk, socialt, åndeligt og erkendende væsen.

Det er vigtigt, at samfundet ikke bare har materielle mål. Selvbestemmelse, tryghed og udviklingsmuligheder er vigtigt for at skabe helhed og sammenhæng lokalt. Så kan engagement og tillid vokse, hvilket gør det muligt at forme helhedsløsninger på alle niveauer i samfundet.

Disse løsninger må have en social, økonomisk og økologisk holdbar udvikling som mål. Et godt livsmiljø er en afgørende forudsætning for livskvalitet.

2.3 Lige muligheder

CenterPartiet er grundlagt ud fra et stærkt ønske om social retfærdighed, modstand mod undertrykkelse og at nogen holdes udenfor fællesskabet. Tanken om retfærdighed og lige muligheder er således en bærende idé for CenterPartiet.

CenterPartiets retfærdighedssyn handler om ligestilling, men ikke om ensartethed. Enhver skal have ligeværdige muligheder for at forme sit eget livsprojekt og ud fra egne forudsætninger vokse som menneske. Dette kan udtrykkes som lige muligheder for at være ulige. Hvert menneske skal respekteres som den, vedkommende er, ikke på baggrund af hvilken gruppe vedkommende tilhører. Det indebærer også, at forskellige landsdele eller verdensdele skal gives ligeværdige vilkår for at udvikles.

En politik for lige muligheder må som mål have en grundlæggende tryghed for alle, så enhver kan opleve frihed.

2.4 Foretagsomhed og iværksætteri

Samfundets udvikling beror på menneskers engagement og skabende evner. Det gælder økonomi og erhverv, men også velfærd, social omsorg og menneskers kulturelle behov.

Politik må ikke formes, så den kvæler menneskers iværksætterlyst gennem overdreven regulering eller beskatning. Men politikken må heller ikke efterlade mennesker i en sådan utryghed, at ingen vover at satse eller prøve at gå nye veje. Det er tiltroen til menneskers egen skaberevne, som gør, at CenterPartiet stræber efter at sikre råderum for engagerede mennesker og iværksættere i alle sammenhænge. Så kan mennesker skabe ny livskraft og tilvækst.

3. Ansvar, samarbejde og resultat

CenterPartiet er et parti, som tager ansvar og virkeliggør sine politiske ideer.

CenterPartiet vil samarbejde for at opnå resultater. Politik i et demokrati forudsætter et åbent, sagligt og praktisk forhandlingsmiljø. Fundamentalisme, fordomsfuldhed og fritsvævende utopier står i modsætning til det åbne samfund, som bygger på en stadig samtale og en stadig afprøvning af forskellige løsninger. Kraftig central planlægning, ligesom hurtige systemskifter, kan gøre mennesker utrygge.

Politik indebærer en stadig afvejning af forskellige principper. Klassisk er balancen mellem frihed og tryghed eller mellem folkestyre og individets rettigheder. For CenterPartiet er svaret sjældent den ene eller den anden yderlighed, men en stræben efter en fornuftig afvejning.

4. Decentralisering - muligheden i vor tid

CenterPartiet vil decentralisere. Det indebærer, at magt, resurser og ansvar uddelegeres til det enkelte menneske og til fællesskaberne i civilsamfundet. Dette er vigtigere i dag end nogensinde tidligere.

4.1 Decentralisering af magt og resurser

CenterPartiets vilje til at decentralisere bygger først og fremmest på tiltroen til menneskers evne til at tage ansvar, for sig selv og for andre. At give mennesker magt og mulighed for at tage hånd om egne og fællesskabets resurser er således et kernepunkt.

For at forstærke den personlige selvbestemmelse og det lokale selvstyre skal beslutningerne træffes så nær det enkelte menneske som muligt. Decentralisering bliver dermed et vigtigt demokratisk instrument. Decentralisering handler også om retfærdighed. Kun når samfundets magt og tilgængelighed spredes, kan der skabes lige muligheder for alle mennesker. Men der er naturligvis også behov for, at overordnede fælles problemer løses på et overordnet politisk niveau, indenfor staten eller i internationale organer (subsidiaritetsprincippet).

Decentralisering handler altså først og fremmest om at skabe råderum for menneskets eget initiativ og mulighed for at vokse. For at skabe forudsætningerne herfor må også redskaber som kommunikation, service og uddannelse være tilgængelig for alle mennesker.

4.2 Mangfoldighed

Når lande, områder og virksomheder sammenlignes, kan problemer og forudsætninger umiddelbart ligne hinanden. Men der findes ikke standardløsninger. Hver enhed må finde sin egen løsning, ud fra sine egne forudsætninger. Derfor bifalder CenterPartiet, at der findes forskellige løsninger på lokale problemer. Kommuner, regioner og lande udvikles forskelligt. Under forudsætning af at det forenes med høje krav til retfærdighed og lige muligheder, fører det til større dynamik og en mangfoldighed, der gavner både den enkelte og samfundet som helhed.

Decentralisering indebærer også, at mangfoldigheden hos mennesker understøttes, og at menneskers forskellighed betragtes som en styrke.

4.3 Godt livsmiljø

Det decentrale samfund giver gode forudsætninger for et godt livsmiljø og høj livskvalitet. Det er vigtigt at føle, at man har magten over sit eget liv og over lokale resurser. Når kommuner og erhvervsliv begrænses, skaber det ufrihed og mangel på råderum. Det begrænser både den økonomiske tilvækst og tilpasningen til naturens kredsløb. En politik, som vil koncentrere magten, harmonerer ikke med en holdbar udvikling.

4.4 Det 21. århundrede - decentraliseringens tidsalder

Den nye tids udfordringer taler for decentralisering som politisk strategi. Det 20. århundredes politik handlede for en stor dels vedkommende om masseproduktion, centralisering og stordrift. Men store og stive systemer er svære at forandre i takt med omverdenen og de nye behov og krav, der stilles. Det 21. århundrede præges af fleksibilitet, variation og mangfoldighed. Vigtige forandringer i vor tid, som kundskabsbaseret økonomi, informationsteknologi, globalisering og flere individuelle værdisæt, taler hver for sig for øget decentralisering. Så vidt muligt bør store organisationer brydes op, og i stedet opbygges som netværk af mindre, selvstyrende enheder.

Et decentralt samfund er et mere robust samfund, som er mindre sårbart. Et decentralt samfund formår til stadighed at møde nye udfordringer og samtidig forsvare værdien i det menneskelige fællesskab - det er et samfund, hvor mennesker har mulighed for at vokse.

D. Frihed og retfærdighed i et levende demokrati

Frihed, retfærdighed og demokrati er centrale begreber i næsten alle politiske ideologier. Men begreberne tolkes forskelligt, hvilket fører til forskelle i praktisk politik. CenterPartiets syn har sin baggrund i bestræbelserne på at give alle mennesker muligheden for at vokse.

1. Frihed

Frihed kræver både selvbestemmelse og redskaber, så vi har mulighed for at udnytte vor frihed. Frihed og ansvar hører nært sammen. Al frihed forudsætter, at hver enkelt tager ansvar for mere end sig selv.

1.1 Fri blandt jævnbyrdige

Mennesket føler sig fri sammen med andre frie mennesker. Intet menneske er mere værd end noget andet, men en del mennesker har magt over andre mennesker, mens andre ikke har magt over deres eget liv. Det ønsker CenterPartiet at ændre på. At befri mennesker er et spørgsmål om at gøre op med ujævne magtforhold. Det stiller krav til den enkelte om som medmenneske at reagere, når andre forhindres i at få de samme muligheder som én selv til fuldt ud at være sig selv.

1.2 Frihedens ene side - selvbestemmelse

Den ene side af friheden er retten til selvbestemmelse. Den må kun indskrænkes, når den begrænser en andens frihed. Og sådanne indskrænkninger skal foretages med stor forsigtighed, så de ikke skaber større problemer, end de løser.

Til friheden eller retten til selvbestemmelse hører:

Samvittighedsfrihed. Enhver er i sin fulde ret til selv at vælge politisk, religiøs eller moralsk retning.

Ytringsfrihed. Hvert menneske har ret til frit at udtrykke synspunkter, også sådanne som strider mod vedtagne normer og etiske forestillinger. Ytringsfriheden må kun indskrænkes af hensyn til andre særlige vigtige værdier. Enhver indskrænkning skal være grundlovsbestemt og tage hensyn til, at en vidtstrakt ytringsfrihed er uundværlig for demokratiet.

Den personlige integritet. Hvert menneske har ret til at beskytte sin person og ejendom. Vedkommende har også ret til en privatsfære og ret til at bestemme, hvor meget den skal være åben for andre. Den personlige sfære skal beskyttes mod både privat og offentlig overgreb.

1.3 Frihedens anden side – faktiske muligheder

Den anden side af frihedsbegrebet handler om at have faktiske muligheder for selvbestemmelse. Virkelig frihed forudsætter nemlig mere end bare det ikke at være undertrykt. Der skal findes alternative muligheder og dermed valgfrihed. Man skal også være rustet til virkelig at kunne foretage egne valg og tage ansvar for sine beslutninger. En indsats for, at flere skal kunne deltage på lige vilkår, øger fx syges og handicappedes frihed.

Uddannelse er vigtig for at sikre den enkeltes frihed. Uddannelse skal skabe grundlaget for, at den enkelte udvikler sig til en fri, selvstændig og ansvarsbevidst samfundsborger med fantasi og skabende evner, med den nødvendige grundviden og med en medmenneskelig forståelse og etisk holdning. Forståelse for andre kulturer samt menneskets samspil med naturen er ligeledes vigtige elementer i skolens formål. Indsigt i menneskers forskellige livsvilkår er afgørende for at skabe frihed for alle. Det kræver gennemgribende samfundsændringer, som bygger på respekt for hvert enkelt menneske.

Alles frihed må gå forud for ubegrænset frihed for nogle få. Dette kræver, at mennesker anvender en del af sin egen frihed for fællesskabets skyld. Det øger det fælles råderum og dermed alles frihed.

Virkelig frihed forudsætter tryghed, så konsekvenserne af et fejltrin ikke bliver forøget. Derfor skal der findes sikkerhedsnet og en grundlæggende tryghed, som gør, at alle mennesker tør at satse, også selv om de risikerer at mislykkes.

1.4 Fælles ansvar - solidaritet

Frihed og ansvar hører nært sammen. Alle menneskers frihed forudsætter, at den enkelte tager ansvar, ikke kun for sig selv. Frihed skal ikke være begrænset i tid. Det indebærer ansvar for kommende generationer. Friheden skal ikke være begrænset i rum. Det indebærer ansvar for alle mennesker overalt i Danmark og i alle lande. Frihed bygger på omsorg, og at enhver kender sit ansvar for andres frihed.

Ansvar for andre og for helheden er med andre ord en overordnet værdi for CenterPartiet. Men det konkrete ansvar øges med nærheden. Det tydeligste konkrete ansvar for et menneske er for sig selv, sin familie og sine nærmeste omgivelser. Ansvaret er forståeligt nok størst i det mindste, men enhver må også tage ansvar i det store.

Fællesskab og ansvarlig omsorg er det virkelige indhold i ordet solidaritet. Menneskers solidaritet er grundlaget for et velfungerende samfund. Det er vigtigt, at sociale normer og netværk fungerer, og at der findes en stærk og tillidsfuld omsorg mellem samfundets medborgere, da det vil medføre behov for færre regler og mindre offentlig magtudøvelse.

2. Retfærdighed

CenterPartiet vil fjerne de dybe uretfærdigheder, som endnu præger vor verden. Målet er at give mennesker lige muligheder for at råde over sin egen situation. Det handler om lige muligheder for at være ulige, ikke om ensformighed.

2.1 Lige muligheder for at være ulige

Mennesker på jorden fødes og vokser op under meget forskellige vilkår. For en stor dels vedkommende er det resultatet af dyb uretfærdighed. Det gælder selv i Danmark. CenterPartiet vil modarbejde uligheder som følge af social baggrund, geografisk bopæl eller medfødte forudsætninger.

Retfærdighed handler således om at skaffe alle mennesker lige muligheder, ikke om at disse muligheder skal anvendes ens og føre til samme resultat. Et lighedsperspektiv på retfærdighed indebærer, at mennesker skal behandles ens og have samme tilgang til størst mulig udnyttelse af grundlæggende rettigheder. Det indebærer også retten til individuelt at handle ud fra disse rettigheder. CenterPartiet fører en politik for lighed, men ikke ensformighed. Uligheder kan kun accepteres, hvis de fører til et bedre resultat for dem, som har det dårligst.

Uligheder i form af fx indkomster eller ejendom, som opstår gennem egne valg eller større indsats, kan ikke betragtes som uretfærdigt. Uligheder, som opstår fordi nogen ulovligt eller uretfærdigt udnytter sine muligheder, skal altid modarbejdes. I en ideel situation bestemmes det enkelte menneskes vej fra mulighed til resultat af vedkommendes ambitioner, egne valg og bevidste satsninger.

2.2 Fjern indbygget uretfærdighed

Retfærdighed handler om hvert enkelt menneske. En politik for retfærdighed må selvfølgelig modarbejde indbyggede uretfærdigheder, som skaber ulige forudsætninger for forskellige grupper på grund af køn, alder, etnisk baggrund eller bopæl. Det er nødvendigt for at stille det enkelte menneske frit.

Formelt har alle mennesker i de fleste udviklede retsstaters lige muligheder. Sådan opleves det blot ikke i virkeligheden. Kvinder diskrimineres på grund af deres køn. De fleste med indvandrerbaggrund kan fortælle om, at de har oplevet diskrimination på grund af deres afstamning. Funktionshæmmede nægtes mange gange den praktiske mulighed for at tage del i samfundslivet.

For CenterPartiet betyder kravet om retfærdighed også lige vilkår mellem mennesker fra forskellige områder. Spændinger mellem by og land, mellem hovedstad og provins, er en vigtig årsag til uretfærdighed. Et centralistisk perspektiv er blind for udvikling i ydreområderne.

Det er en misforståelse at tro, at Danmark giver alle medborgere lige muligheder. Enkeltstående krænkende hændelser danner tilsammen en helhed, som afslører indbyggede uretfærdigheder mod mennesker, som ikke opfylder de rådende - ofte utalte - normer. Manglende ligestilling kommer ikke kun til udtryk i form af diskriminerende eller manglende regler, men i endnu større udstrækning i form af attituder og stereotype ideer. Forandringer af attituder må begynde tidligt i livet, i familien, institutionerne og foreningslivet.

Andre indbyggede uretfærdigheder i samfundet må angribes på samme måde. I samfundet må der føres en stadig dialog om magt og magtrelationer, om fordomme, normer og sociale mønstre. Stræben efter ensartethed og sammenhængende løsninger må vendes til at bekræfte mangfoldighed og pluralisme. Retfærdighed er ikke ensartethed, men lige muligheder for at være anderledes.

Det formelle retfærdighedskrav, at lige tilfælde behandles lige og ulige tilfælde behandles ulige, er et vigtigt udgangspunkt i en politik for retfærdighed. Kravet indebærer fx lige behandling ud fra loven og lige måde at blive mødt på af myndighederne. Men det indebærer også, at forskellige vilkår og særlige omstændigheder, samt hvordan der tages højde for dem, skal veje tungt, når der træffes beslutninger.

2.3 Støtte til at vokse af egen kraft

CenterPartiet stræber efter menneskers lige muligheder forenet med egen ansvarlighed. Målet er, at mennesket skal kunne undgå eller bryde med negative afhængigheder og støttes til at vokse af egen kraft. Det er et princip, som bør fungere på alle niveauer - i den enkelte kommune såvel som i internationalt samarbejde. Derfor er det vigtigere at styrke det enkelte menneskes tryghed og muligheder gennem fx uddannelse og øget grundlag for egen forsørgelse eller demokratisk indflydelse end blot ved efterhånden at udjævne de økonomiske vilkår.

En politik for retfærdighed må selvfølgelig også indebære, at den person, som tager ansvar for eget liv, men som mislykkes, får nye muligheder for på ny at tage ansvar og vokse som menneske.

3. Demokrati

CenterPartiet tror på deltagerdemokrati, hvor mennesker tager del i beslutningerne og i en fortsat dialog. CenterPartiet vil lade magten vokse nedefra.

Demokrati er den eneste styreform, som kan virkeliggøre ideen om menneskers lige værdi og rettigheder. I et demokrati findes lige muligheder for at påvirke fælles beslutninger, at vælge og blive valgt og at stille lederne til ansvar. I et demokrati findes personlig frihed. Grundlaget for den demokratiske beslutningsfase er grundlovsfæstet frihed og rettigheder, at magt udøves ud fra love, og at mennesker har lige politiske muligheder.

Men et demokrati må aldrig tages for givet. Selv i et land med lange demokratiske traditioner må demokratiet udvikles af hver generation. Mennesker må opmuntres til og uddannes til engagement og ansvar.

3.1 Deltagerdemokrati

CenterPartiet tror på deltagerdemokrati, hvor mennesker kan deltage i det daglige samfundsliv og påvirke beslutninger. Rollen som medborger med rettigheder, men også forpligtigelser og ansvar, er central. CenterPartiet vil styrke demokratiet og den demokratiske deltagelse.

Dette ideal står i kontrast til et demokratisyn, hvor valgte stedfortrædere opfattes som at have fået folkets mandat til at udøve politisk magt i deres sted. Det, der sker mellem valgene, bliver således mindre vigtigt, og stedfortræderne kan kun stilles til ansvar efterfølgende, ved næste valg. Et sådant syn begrænser demokratiet til en form for servicefunktion. Beslutninger tages rationelt af en elite, og medborgerne får service, men ikke engagement. Mennesket reduceres til en politisk forbruger.

Dialog, i form af en stadig fortsættende samtale mellem frie og jævnbyrdige medborgere, er grundlaget for et levende demokrati. Det tager sit udgangspunkt i menneskers møde. Det forudsætter steder, fx foreninger, hvor mennesker kan mødes, og et levende kulturliv, der styrker menneskers selverkendelse, udtryksevne og engagement. Offentlighed i forvaltningen bør styrkes. Teknologiske muligheder skal anvendes for at øge engagement og udvide ytringsfriheden. Det kræves en aktiv indsats for, at alle skal kunne deltage i demokratiet på lige vilkår. Det kan gælde fx sproglige minoriteter og funktionshandicappede.

I det hele taget er det vigtigt, at mennesker kan deltage i denne dialog ud fra egne forudsætninger. Den tid, hvor demokratiet kun udøvedes af "frie mænd", bør være forbi. Det moderne demokrati bør være et jævnbyrdigt demokrati, der indrettes, således at alle uanset alder og familiesituation får mulighed for at deltage.

3.2 Civilsamfundet er demokratiets base

Al magt skal vokse nedefra med udgangspunkt i det enkelte menneske og de frivillige fællesskaber. Der, i det vi kalder civilsamfundet, findes uformelle netværk og sammenslutninger som fx foreninger og interesseorganisationer. Der skabes rum for dialog, argumentation og fælles handling. Der kan engagement, ansvar og tillidsfuld omsorg vokse.

I dette daglige samvær mellem mennesker udføres direkte demokrati. Dette samvær er samtidig en vigtig base for det repræsentative demokrati i valgte forsamlinger.

3.3 Magten skal vokse nedefra

Beslutninger bør i princippet træffes af dem, som berøres heraf, og som skal tage ansvar herfor. Det betyder, at medborgere bliver enige om at løse visse spørgsmål lokalt, andre fælles i kommunen, og at det lokale, demokratiske niveau har ansvar for at føre de spørgsmål op, som kræver beslutninger på højere niveau.

CenterPartiet arbejder for, at beslutninger tages gennem delegation nedefra, så højere niveauer tager beslutninger og udøver magt på opfordring nedefra. Det indebærer, at den største magt er hos den enkelte eller så nær som muligt på de mennesker, som berøres.

Det repræsentative demokrati skal bygge på et stærkt, lokalt selvstyre. Kun de spørgsmål, som ikke kan løses tilfredsstillende lokalt, bør håndteres af højere niveauer - i kommunen, regionen, staten, EU eller globalt. Danmarks grundlov, ligesom EU's forfatning, bør bygge på subsidiaritetsprincippet.

3.4 Tilbageerobre det lokale demokrati

Kommunen er det niveau i det repræsentative demokrati, som ligger nærmest borgerne. Der findes de bedste forudsætninger for at sammenknytte de fælles beslutninger med medborgeransvar. Magten bliver begribelig og påvirkelig. Derfor skal kommunen have stærkere magt i forhold til centralmagten, således at borgerne dermed får større muligheder for indflydelse og deltagelse.

Ansvar og beføjelser bør føres fra staten til regioner og kommuner. Det kommunale selvstyre skal være stærkt og grundlovsfæstnet. Kommuner og byråd skal gennem loven have mulighed for at forhindre statslige indgreb i det lokale selvstyre.

På lokalt plan skal der være mulighed for at udvikle direkte valgte organer på lokalt niveau, som fx landsby- og bydelsråd, som sikres reel indflydelse på den lokale udvikling.

Borgernes engagement skal styrkes gennem muligheder for direkte indflydelse og forskellige former for selvforvaltning. Engagement og fælles ansvar bør opmuntres allerede i barndommen og blandt unge, fx i skolen. Foreninger og andre sammenslutninger skal kunne overtage opgaver med støtte fra kommunen.

Det lokale selvstyre må forenes med et tydeligt forsvar af den enkeltes frihed og rettigheder - demokrati indebærer at fordomme eller diskriminering på ingen måde er acceptabelt.

3.5 Styrk det regionale demokrati

CenterPartiet vil arbejde for stærke regioner med egen beskatningsret. Regionerne bør overtage beslutningerne på områder, som i dag håndhæves af statslige organer. Når beslutninger føres over til regioner eller kommuner, bør dette principielt ske, fordi beslutninger skal tages så nær ved borgeren som muligt.

Målet med at udvikle det regionale demokrati er at styrke øget selvbestemmelse og skabe bedre forudsætninger for livskraft og udvikling i alle regioner. Eventuelle forandringer af de geografiske grænser for det regionale niveau skal ske på initiativ nedefra og ikke styres af staten.

3.6 Demokrati med global rækkevidde

En af vort tids udfordringer er at finde demokratiske former til at håndtere grænseoverskridende problemer. Flere af de eksisterende organisationer har svagheder - både når det gælder åbenhed, afgrænsning af kompetence og mulighed for at drage dem til ansvar. Mange organisationer præges også af utydelig beslutningskompetence og mangel på resurser.

CenterPartiet ønsker et globalt retssamfund, som hindrer enkeltstater i at indskrænke medborgernes grundlæggende frihed og rettigheder. Mennesker skal kunne bevæge sig frit over geografiske grænser.

I en tid med individualisering og globalisering øges ikke blot behovet for demokratiske beslutninger, der rækker hen over nationalgrænser, men også behovet for lokal forankring af demokratiet. Der er behov for et velfungerende lokalt demokrati, for at nødvendige demokratiske institutioner på nationalt eller overstatsligt niveau skal blive accepteret og støttet af befolkningen. Al internationalt samarbejde bør have som mål at styrke selvbestemmelse og deltagerdemokrati.

Subsidiaritetsprincippet bør ikke kun gælde den nationale politik, men også dansk deltagelse i internationale organisationer. Beslutninger, som det ikke er muligt eller fordelagtigt at træffe på nationalt niveau, bør delegeres til forskellige former af internationalt samarbejde.

CenterPartiet understøtter kommunernes og regionernes meget vigtige rolle i det mellemfolkelige samarbejde.

3.7 Det europæiske fællesskab

Danmark skal støtte et fortsat tættere samarbejde og fællesskab mellem alle europæiske lande.

Subsidiaritetsprincippet betoner, at fællesskaber og institutioner er til for medlemmernes skyld og ikke omvendt.

Ligesom familien er til for familiemedlemmernes skyld, skal et europæisk fællesskab være til for de europæiske lande og især de europæiske borgeres skyld.

Et europæisk fællesskabs formål skal være at fremme samarbejdet mellem alle lande i Europa for derved at kunne sikre et fredeligt og sikkert Europa, bekæmpe den globale ulighed og sikre et bæredygtigt miljø.

Danmark skal gå foran i kampen for at skabe et åbent og demokratisk Europa, og derfor deltage fuldt ud i de dele af et europæisk fællesskab, der fremmer disse mål.

Det europæiske fællesskab skal være et åbent, demokratisk og føderalt opbygget fællesskab, der virker ud fra principperne om legitimitet og proportionalitet samt subsidiaritetsprincippet.

Det europæiske fællesskab skal principielt omfatte alle europæiske lande, der ønsker det.

Det nordiske samarbejde er vigtigt i sig selv og for at styrke Nordens stilling i det europæiske fællesskab. Det bør fortsat udvikles og åbnes for nærmere samarbejde med Nordens nabolande.

3.8 Det internationale fællesskab

Der bør være et centralt internationalt fællesskab, der varetager og arbejder for global fred og sikkerhed, udvikling, retfærdighed og overholdelse af menneskerettighederne. For at sikre dette virke skal alle medlemslandene respektere og efterleve alle beslutninger truffet af fællesskabet, og ingen lande skal have særstatus.

Fællesskabet skal varetage ansvaret for et internationalt retssamfund, hvor den enkelte persons retssikkerhed ikke er afhængig af eventuel tilknytning til en bestemt nationalstat.

Fællesskabet bør være et åbent og demokratisk opbygget fællesskab, der virker ud fra principperne om legitimitet og proportionalitet samt subsidiaritetsprincippet.

Fællesskabet skal sikre etniske og religiøse mindretals rettigheder og beskyttelse mod overgreb fra nationalstaten.

Fællesskabet skal varetage det overordnede ansvar for håndteringen af flygtninge, således at asylansøgere sikres samme retssikkerhed og beskyttelse, uanset hvilket land de er flygtet til.

E. Et samfund, hvor mennesket kan vokse

Et samfund, hvor mennesket kan vokse, må være et åbent samfund, hvor forskelligheder og mangfoldighed accepteres, og hvor mennesker selv kan forme deres livsprojekt. Et samfund, hvor alle føler, de kan deltage og gøre en forskel. CenterPartiet vil skabe rammer og mulighed for, at det inklusive samfund kan realiseres. Politikken skal føre til et stærkere socialt netværk og menneskers frivillige samarbejde, i stedet for ensidigt at fokusere på balancen mellem den offentlige sektor og markedet. Ansvar for alles tryghed, for vort fælles livsmiljø og for gode helbreds vilkår er centrale politiske opgaver. I vor tid vokser betydningen af livslang læring og et velfungerende internationalt samarbejde.

1. Det åbne samfund

Et åbent samfund bygger på mangfoldighed, hvor menneskers forskellighed accepteres og beriger helheden. Det er et samfund i stadig udvikling.

Et samfund består grundlæggende af en mængde relationer mellem mennesker, sammenbundet af solidaritet. Det er nødvendigt for, at mennesker skal kunne være trygge og finde mening med tilværelsen.

Et samfund, hvor individet kan vokse sig stærk, må præges af mangfoldighed og accept af forskelle mellem mennesker. Det er indbygget i tanken om det åbne samfund. For at undgå urimeligheder må samfundet bekæmpe fordomme og acceptere menneskers forskelligheder.

Det åbne samfund forudsætter en retsstat med stærke institutioner og et demokratisk styre, hvor der tages hensyn til minoriteter og deres synspunkter. Mennesker skal garanteres retten til selv at kunne vælge og stræbe efter forskellige livsprojekter under forudsætning af, at de ikke dermed indskrænker andres muligheder.

Det indebærer, at ingen kan have vetoret på at kende sandheden. Samfundet må give rum for en mængde forskellige opfattelser og interesser, som også skal have lov til at komme til udtryk. En fri og åben meningsudveksling er en grundlæggende værdi i en demokratisk stat. Det åbne samfund må grundlægges på kritisk tænkning forenet med åbenhed og tolerance over for andre mennesker og meninger.

Et åbent samfund befinder sig i en stadig udvikling ved, at forskellige ideer kan fremføres og afprøves, vurderes og diskuteres åbent og frit.

2. Social markedsøkonomi

En social markedsøkonomi bygger på gode spilleregler, formet af hensyn til miljø, sociale og lokale forhold.

En markedsøkonomi bygget på personligt engagement og friheden til at træffe aftaler stimulerer mennesker til ansvarlighed. Det er den økonomiske model, som giver størst mulighed for den enkeltes frihed, som bidrager til at frigøre resurser for den fælles velfærd, og som bidrager til den mest effektive fordeling af samfundets resurser.

2.1 Gode spilleregler og stærke institutioner

For at markedsøkonomiens gode effekter kan udnyttes, kræver det stabile og gode spilleregler, som tager hensyn til miljø, sociale forhold og langsigtet tilvækst. Et antal væsentlige værdier afspejles ikke i markedets priser og bliver dermed usynlige i nationaløkonomiens regnskaber. Politisk skal der skabes en økologisk, økonomisk og socialt holdbar udvikling. Det indebærer blandt andet, at omkostninger og miljøproblemer ikke må væltes over på kommende generationer. En social markedsøkonomi kræver stærke institutioner, som opretholder disse spilleregler og beskytter fx handleret og aftalefrihed.

Det gælder frem for alt på følgende områder:

Tryghed og social retfærdighed. Mennesker, som har begrænsede muligheder, risikerer at blive sat uden for den fordeling af velstanden, som sker på et frit marked. Den økonomiske magt i en ureguleret økonomi tenderer til at fastholde de herskende magtforhold. CenterPartiet vil skabe langsigtede holdbare tryghedssystemer, som giver mennesker stort råderum til at påvirke sin egen livssituation.

Miljø. Når miljøværdier ikke har nogen pris på markedet, fører det til overudnyttelse af naturen. Tilvæksten kommer i konflikt med miljøhensyn og fører til en ikke-holdbar udvikling. Ved at lade miljøomkostningerne afspejle sig i prisen for varer og tjenester vil CenterPartiet skabe forudsætninger for en holdbar, økologisk udvikling.

Regional udvikling. En centraliseret politik og økonomi har gjort det svært for mennesker at bo og arbejde i store dele af landet. CenterPartiet vil give mennesker i alle dele af landet råderum til, med markedsøkonomien som løftestang, at

skabe en god udvikling. Det kræver en politik, som stimulerer og understøtter dannelsen af regionale erhvervscentre, en vidtgående decentralisering og tolerance for regionale forskelle.

2.2 Tillid er en økonomisk styrke

Betydningen af sociale netværk og samspillet mellem markedet, det offentlige og menneskers fællesskab i hverdagen har længe været undervurderet i økonomisk teori og politik. Kvaliteten af dette samspil har vist sig at være af afgørende betydning for at skabe fremgangsrigt områder og byer, både i Danmark og udenlands.

Et velfungerende marked bygger på en grundlæggende tillid mellem mennesker, så de ikke hæmmes af en stadig frygt for, at aftaler og fortrolighed brydes. På samme måde er det vigtigt, at markedets aktører har tillid til samfundets institutioner. Derfor må love og regler opleves som retfærdige og være forståelige. Ingen bør kunne blive i tvivl om, at samfundet har de nødvendige ressourcer til at sikre, at love og regler efterleves.

Stærke sociale netværk og foreninger i civilsamfundet skaber også relationer, som fremmer kreativitet, ideudvikling og dynamik.

2.3 Foretagsomhed i en decentral økonomi

En velfungerende markedsøkonomi kendetegnes af stort udbud, mangfoldighed og valgfrihed. Skaberkraft forudsætter få reguleringer, at private og offentlige monopoler brydes, og at der findes en mangfoldighed af virksomheder - offentlige, private og andelsbevægelser.

Samtidig har markedet en indbygget selvforstærkende tendens til, at stærke aktører stræber efter dominans og begrænset konkurrence. Derfor er det nødvendigt med en politisk indsat for at opretholde mangfoldighed, decentralisering og personlig handlemulighed, således at der skabes råderum for personlig iværksætterlyst og initiativene.

Små virksomheder og decentraliserede virksomheder bidrager til en bedre fordeling af tilvæksten og større tilpasningsevne i en globaliseret økonomi. Det er derfor nødvendigt at stimulere nye virksomheder og særligt fremme små virksomheder og deres tilvækst.

Iværksætteri og vilje til at tage ansvar skal opmuntres og præmieres. Kreative miljøer formes af en helhed, hvor mennesker trives og får mulighed for at skabe, og hvor foreningsliv og kultur er levende. Det sker bedst, når mennesker selv får mulighed for at være med til at udforme miljøet. Livskvalitet og selvbestemmelse, konkurrenceevne og tilvækst hænger dermed nært sammen.

Mangfoldighed er vigtig for at skabe kreative miljøer. Det betyder, at menneskers forskellighed bør ses som en styrke. Både kvinder, mænd og mennesker med forskellig kulturel baggrund skal have mulighed for at skabe og bidrage ud fra egen erfaring og viden.

2.4 Arbejdets betydning

Et meningsfuldt arbejde er vigtigt for individets selvbestemmelse, oplevelsen af livskvalitet og engagement. Det handler både om at sikre sin egen og familiens forsørgelse og om følelsen af at gøre en forskel. Derfor bør der oprettes jobtyper, så mennesker med nedsat erhvervsevne får mulighed for at tage lønnet beskæftigelse. Det bør være en integreret del af det almindelige arbejdsmarked.

Øget bevægelighed og individualisering præger arbejdsmarkedet. Livslang ansættelse bliver usædvanligt, og de store kollektive organisationer får mindre indflydelse. Det stiller øget krav til arbejdsgiveren om at værdsætte sine ansatte og lade dem tage del i udviklingen. Og det stiller krav om, at der politisk formes gode spilleregler, så arbejdsliv og arbejdsmiljø formes ud fra menneskers skiftende forudsætninger. Der skal også sættes rammer for et velfungerende arbejdsmarked med balance inden for og mellem forskellige landsdele. Der må sikres en rimelig magtfordeling mellem arbejdsgivere og arbejdstagere, ligesom der må værnes om forhandlingsfriheden.

Mennesket må have øget indflydelse på eget arbejde og egen tid. Både kvinder og mænd skal kunne forene arbejde med ansvaret for familie og børn. Alle bør derfor have mulighed for, efter aftale med arbejdsgiveren, at vælge en passende arbejdstid. Der bør være mulighed for nedsatte og fleksible arbejdstider og orlovsordninger.

Arbejdsmarkedet skal indrettes, så man ikke unødigt krænker medarbejdernes samvittighed under hensyntagen til deres forskellige religiøse, nationale og politiske holdninger.

Det handler ikke kun om love og regler, men også om at ændre attituder og opfattelser, for at give den enkelte mulighed for at påvirke sin hverdag og skabe helhed og balance i livet.

2.5 Skat til fælles anliggender

Samfundet har brug for at opkræve skat for at finansiere fælles anliggender. Det skal gøres på en måde, som fremmer samfundsøkonomisk effektivitet og holdbar udvikling. Derfor skal fx miljøforstyrrende virksomheder og udnyttelse af begrænsede naturressurser beskattes hårdere, mens arbejde skal beskattes lavere.

Skatter skal opkræves efter bæredygtighed og udformes, så de stimulerer den enkelte til egen forsørgelse og egen opsparing. CenterPartiet ønsker at kombinere begrænset beskatning med fortsat høje velfærdsambitioner. Det forudsætter en god husholdning med de fælles midler.

2.6 Decentral udvikling

Selv om problemerne og udfordringer kan ligne hinanden i forskellige dele af landet, findes der ikke nogen standardløsninger. Derfor må hver kommune og hver region ud fra egne forudsætninger have mulighed for at bestemme den lokale udvikling. Kultur og bløde værdier er vigtige for at skabe forudsætningerne for konkurrenceevne og livskvalitet i lokalområderne. Det kræver et større lokalt selvstyre, og at staten bliver bedre til at skabe ligeværdige forudsætninger, i form af fx infrastruktur og uddannelse.

Skattesystemet bør udformes, så det støtter lokalt selvstyre og giver forudsætninger for livskraft og tilvækst i hele landet. Der skal ske en udjævning af skattebyrden mellem forskellige regioner og kommuner, således at borgere i forskellige egne af landet får de samme muligheder for offentlig service.

2.7 En global økonomi

Globalisering giver store muligheder for at virkeliggøre en økonomisk retfærdig fordeling, øget velstand og social udjævning. Det vil mindske kløften mellem verdens lande. En velfungerende frihandel gavner alle. Globaliseringen fører samtidig til, at enkeltlande, foretagender eller den enkelte bliver mere afhængige af udviklingen og beslutninger i andre lande og verdensdele. Især for udviklingslandene kan det indebære store svagheder.

Den globale økonomi må følge grundlæggende økologiske og sociale spilleregler, hvilket bør afspejle sig i de aftaler, som styrer den internationale handel. De internationale institutioner, som styrer og overvåger international handel, skal være åbne og demokratiske, og det skal være muligt at drage dem til ansvar. Stærke medborgerlige frivilligorganisationer er også vigtige for at afbalancere den økonomiske magts globalisering.

Hvis prisen for en retfærdig økonomisk verdensorden er en lavere levestandard, skal vi være rede til at betale denne pris.

3. Natur og miljø

Mennesket indgår i økologiske sammenhænge og har ansvar for at bruge uden at forbruge. Mennesket skal værne om økosystemet og bør ikke tilføje andre levende væsener unødige lidelser. Gennem økonomiske styremidler skal markedets dynamik og kraft virke i retning af en holdbar udvikling.

Livsmiljø er en helhed, formet af mennesker i samspil med omgivelserne. Den politiske opgave i denne sammenhæng er at tage ansvar for fælles miljøværdier og gøre det muligt for mennesker at øge deres livskvalitet. Mennesket er afhængig af det fysiske miljø for at have det godt. Adgang til ren luft og rent vand er afgørende for livskvaliteten, ligesom tilfældet er med skønheden i levende natur- og kulturmiljøer.

3.1 Mennesket er en del af den økologiske sammenhæng

Alt menneskeligt virke er afhængig af de økologiske sammenhænge. Når mennesket skader disse, skader det også sig selv og kommende generationer. Mennesket kan ikke bedømme de fulde, langsigtede effekter af sine handlinger, hvilket betyder, at alt menneskeligt virke bør tage udgangspunkt i forsigtighedsprincippet. Mennesket bør ikke udnytte det naturlige økosystem, så det ikke senere kan bringes tilbage til sin oprindelige balance.

Det er et fælles ansvar at bevare biologisk mangfoldighed og de biologiske systemers produktionskraft. Brug af fornybare ressourcer må ikke overstige den langsigtede tilvækst.

Fysiske love og økologisk indsigt siger, at mennesket ikke bør tillade, at indholdet af skadelige stoffer systematisk øges i naturen. Miljøfarlige stoffer skal i det hele taget ikke tillades i økosystemet. Menneskets anvendelse af forurenende ressourcer, som fossile brændstoffer og uran, skal derfor fases ud. Udslip af drivhusgasser skal formindskes for at modvirke menneskets negative klimapåvirkning.

Det er nødvendigt, at naturressourcerne anvendes meget mere effektivt, for at økonomisk tilvækst kan være mulig, og at der samtidig kan skabes lige muligheder for alle mennesker på jorden. Forskning, ny teknologi og en miljøvenlig adfærd er nødvendige redskaber for at forme en holdbar udvikling.

3.2 Medicinsk forskning og bioteknik indebærer muligheder og risiko

Moderne bioteknik og medicinsk forskning samt informationsteknologi sætter tilsammen mennesket i stand til at forandre selve livets grundstene. Teknikken medfører store muligheder, men også betydelige risici. Al forandring af arvemassen må ske under stramme etiske normer og diskuteres åbent. Varige forandringer af arvemassen, som risikerer at spredes, må kun tillades i meget begrænset omfang og under fællesskabets kontrol. Viden om arvemassen skal være åben for alle og må ikke monopoliseres.

3.3 Miljø, livskvalitet og helbred

Livskvalitet har et stærkt sammenfald med helbred. For at kunne virkeliggøre sine drømme behøver mennesket et godt helbred og velbefindende. Helbred er meget mere end et medicinsk begreb. Det omfatter også menneskets oplevelse af sin egen situation. Et helhedssyn på livskvalitet betyder derfor, at andre faktorer end rent medicinske skal vægtes højt. Det kan handle om det fysiske miljøes udformning, skønhedsværdi, stræben efter at mindske stress, løse konflikter og uafhængighed af rusmidler - faktorer som alle påvirker menneskets velbefindende. Forbedret folkesundhed er nødvendig for at modvirke de forskellige vilkår og forudsætninger for et godt helbred.

Det ydre miljø skal værdsættes, såvel lokalt som globalt. Lokalt er det nødvendigt at bevare kulturmiljøer og steder, hvor mennesker kan mødes. På samme måde er adgangen til bosteder og gode boligmiljøer væsentlige for livskvaliteten i hverdagen. Fysisk planlægning skal ske ud fra menneskers forskellige forudsætninger og behov, og ske under stor medborgerindflydelse. Trygge miljøer, som forebygger forbrydelse er vigtige. Det ydre miljø skal spille sammen med det sociale miljø for at skabe en indre tryghed for mennesker.

3.4 Helbred og levnedsmidler

Mad af god kvalitet er afgørende for helbred og for følelsen af tryghed i hverdagen. Det er en væsentlig grund til, at der skal findes landbrug i Danmark. En anden er, at det er værdifuldt med nærhed mellem producent og forbruger. Et miljøvenligt landbrug spiller også en stor rolle for bevarelsen af naturlandskabet og den biologiske mangfoldighed.

Menneskeværdet har en særstilling i forhold til dyr, men netop derfor har mennesket også et ansvar for andre levende væsener. Husdyr skal kunne leve i så naturlige forhold som muligt og ikke påføres unødige lidelser.

3.5 Økonomien skal afspejle den økologiske sammenhæng

Markedets spilleregler skal bygge på langsigtethed og skal udformes sådan, at det kan betale sig at passe på det økologiske kredsløb og holde hus med naturressurser. Den, som forurener eller forstyrrer miljøet, skal også betale omkostningerne. Modsat bør en positiv miljøindsats, som at værne kulturlandskabet, også tilskrives en økonomisk værdi på markedet. Miljøomkostninger bliver dermed synlige i prisen, hvilket gør, at markedets dynamik og opfindsomhed virker i retning mod en holdbar udvikling.

Det er samtidig vigtigt at indse, at ikke alle miljøværdier kan gøres op i penge. Miljøpolitikken skal også indeholde andre former for styremidler samt stimulere til viden, medborgeransvar og samarbejde mellem forskellige samfundssektorer.

Miljøproblemer standser ikke ved nationale grænser. Store miljøproblemer kræver fælles løsninger blandt flere lande. For at løse globale problemer vil CenterPartiet arbejde for bindende multinationale aftaler, som også indebærer økonomisk ansvar for miljøforstyrrelser. Sådanne regler må dog ikke hindre enkeltlande i at gå foran og vise vejen mod et bedre miljø.

4. Sociale netværk og frivilligt samarbejde

Politisk skal der arbejdes for stærkere sociale netværk og et stærkere civilsamfund, i stedet for ensidigt at fokusere på balancen mellem den offentlige sektor og markedet. Så kan den gensidige tillid til samfundet vokse til gavn for økonomi, demokrati og menneskers livskvalitet.

Den offentlige debat i Danmark, ligesom i mange andre lande, fokuserer ofte på balancen mellem det offentlige og markedet. Der forudsættes, at løsninger skal findes enten i den ene eller den anden sfære. Det har ført til, at man kun har haft øje for de økonomiske og administrative aspekter af velfærden. Men dermed ser man bort fra, at de relationer, som er de allervigtigste for mennesker, hverken findes på markedet eller administreres af stat eller kommune.

4.1 Samvirke på frivillighedens grund

Civilsamfundet kan beskrives som den arena, der hverken er stat eller marked. Det formes af menneskers frivillige samvirke i forskellige fora - blandt naboer og arbejdskammerater, i uformelle netværk, foreninger og andelsbevægelser - for at varetage fælles interesser. Men det kræver også, at man former et samfund, hvor alle har en plads - et samfund, som er åbent for alle generationer, og hvor den rådende generationskløft ophæves.

I alle fællesskaber findes et gensidigt ansvar, tydeligst og stærkest i familien. Civilsamfundets fællesskaber bør dog være frivillige, så mennesker har ret til at bryde kontakten med dem og søge sig andre sociale netværk. Fællesskaber må ikke være diskriminerende. Retssamfundets principper skal håndhæves, også i civilsamfundet.

4.2 Social kapital binder sammen og bygger broer

Et levende civilsamfund, der skaber kontakt mellem mennesker, skaber, hvad der kan kaldes en social kapital. Et samfunds sociale kapital udgøres af alle sociale netværk og kan beskrives som et kit af tillid og samvirke, som holder samfundet sammen og gør det stærkt.

En del af samfundets sociale kapital består i de relationer, som binder grupper sammen. En anden del udgøres af de broer, som bygges mellem forskellige grupper og virksomheder. Når broerne findes, kan den sociale kapital virkelig frigøres, og alle udviklingsmuligheder kan udnyttes. Det sker ikke automatisk, men forudsætter, at mennesker indser samvirkets merværdi og netværkets betydning.

Den sociale kapital kvalitet påvirker økonomi, demokrati og social velfærd. Et samfund, som er rigt på social kapital, bidrager til øget tillid mellem mennesker, til social tryghed og fælles normer. Det giver mennesker bedre helbred og livskvalitet. Det gør demokratiet stærkere. En stærk social kapital skaber også gode forudsætninger for tilvækst og økonomisk udvikling.

Et decentralt samfund med stærk lokal selvbestemmelse og mange steder, hvor borgerne kan mødes, skaber de bedste muligheder for, at den sociale kapital kan udvikles og frigøres. Dermed kan den gensidige tillid i samfundet også udvikle sig i en positiv spiral.

4.3 En bedre balance for sociale netværk og frivilligt samvirke

Det offentlige, markedet og civilsamfundet er alle afhængige af hinanden. Igenennem lang tid har det offentlige overtaget opgaver fra civilsamfundet. Det har betydet, at det frivillige engagement i velfærden er blevet formaliseret på det offentlige vilkår.

Gennem den senere tid har markedet fået et endnu større råderum gennem afreguleringer og øget økonomisk globalisering. Der eksisterer stadig reguleringer, som hæmmer både virksomheder og menneskers frivillige samvirke. Men der findes samtidig en risiko for, at en ensidig afregulering kan føre til, at markedet tager overhånd på civilsamfundets bekostning.

Det har skabt en ubalance, hvor civilsamfundet er blevet trængt. Politikere har gennem længere tid undervurderet civilsamfundets betydning. Der er derfor behov for en politik, som giver øget råderum for mennesker til at tage ansvar og vise engagement for fælles anliggender. Samtidig må det offentlige tydeligere tage ansvar for at værne lighed og hvert menneskes grundlæggende rettigheder. Det offentlige skal give større råderum for mennesker til selv at håndtere egne anliggender, i civilsamfundet og på markedet, samtidig skal det offentlige blive bedre til at klare sine egne hovedopgaver.

CenterPartiet ønsker således en mindre, men stærkere stat.

En bedre balance opnås ikke kun ved, at stat og kommuner trækker sig tilbage. Der er også behov for en bevidst politisk strategi for at samarbejde med og forstærke civilsamfundet. Kun staten kan værne om de små fællesskabers muligheder for at hævde sig i forhold til stærke økonomiske interesser. Samtidig skal staten værne om den enkeltes frihed og rettigheder, selv i relation til civilsamfundets fællesskaber.

4.4 Forstærk den enkeltes rettigheder

En af de vigtigste politiske opgaver er at sikre alle menneskers frihed og rettigheder gennem forstærket grundlovsbeskyttelse og tydeligt formulerede bestemmelser. Marginalisering af forskellige grupper skal forhindres. Staten har et ansvar for at hævde den enkeltes grundlæggende rettigheder, når som helst de risikerer at blive krænket. Sådanne grundlæggende rettigheder skal udformes, så det er direkte muligt for den enkelte at kræve dem overholdt - ved domstolene om nødvendigt. Det kan fx gælde handicappedes adgang til offentlige lokaler eller ret til en passende bolig.

Ved at kombinere individuelle rettigheder og øget lokalt selvstyre kan mangfoldighed og lokal variation forenes med et stærkt forsvar for den enkeltes rettigheder.

5. Tryghed og fællesskab

Menneskets tryghed skal først og fremmest bygge på dets sociale netværk samt eget arbejde og opsparing. Derudover skal samfundet bidrage med solidarisk finansierede velfærdstjenester og tryghedsskabende økonomisk beskyttelse. Beskyttelse af liv og ejendom er ligeledes en af statens hovedopgaver.

5.1 Tryghed i de sociale netværk

Hvert menneske er afhængigt af en grundlæggende social tryghed. Menneskets indre tryghed skal først og fremmest bygge på velfungerende sociale netværk. For de fleste er deres egen familie det primære sociale netværk. Politisk skal der skabes gode forudsætninger for familier og andre nære sociale fællesskaber, ligesom der skal opmuntres til fælles ansvarlighed for andre medborgere.

Familiens ansvar og funktion skal bevares og styrkes. Særligt skal der fokuseres på at give børn den bedste form for tryghed i deres opvækst, herunder at sikre alene-forældre den fornødne hjælp og støtte.

Når det gælder samværsret og anbringelse af børn udenfor hjemmet, skal hensynet til barnets tarv være det vigtigste, og for at sikre barnet gode livsbetingelser skal der tages videst muligt hensyn til dets eksisterende netværk og sociale relationer.

5.2 Tryghed gennem solidarisk finansieret velfærdstjenester

Sundhedsvæsen, omsorg og uddannelse er væsentlige dele af den tryghed, som kun kan sikres i fællesskab. En solidarisk finansiering er grundlaget for alles lige tilgang til disse offentlige tjenester.

Der skal også udvises respekt for, at mennesker ønsker den sociale tryghed tilgodeset på forskellige måder. Det offentlige ansvar for social tryghed skal derfor opfyldes gennem et mangfoldigt udbud af offentlig service, således at modtagerne virkelig har mulighed for at vælge. Det opmuntrer desuden til særligt initiativ, som efterhånden kommer alle til del og udvikler hele samfundet.

5.3 Grundlæggende økonomisk tryghed

Den vigtigste økonomiske tryghed ligger i eget arbejde og opsparing. Det offentlige skal garantere en grundlæggende økonomisk tryghed, samtidig med at den enkelte stimuleres til at klare sin egen forsørgelse. Systemet må være enkelt, holdbart og overskueligt. Grundlæggende tryghed og lighed for alle skal være styrende. Systemet skal udformes, så det tillader bevægelighed og fleksibilitet i livets forskellige faser.

5.4 Retslig tryghed - en kerneopgave

Naturretten og menneskerettighederne skal være grundlaget for retssamfundet.

Beskyttelse af egne indbyggers liv og ejendom er en af statens kerneopgaver. Udgangspunkt for retsvæsenet skal være menneskers lighed for loven, og at ingen skal dømmes for nogen andens gerninger, samt at regler skal være tydelige. Formålet med straf skal være at forebygge kriminalitet, beskytte samfundet, ofre og deres nærmeste samt hjælpe den straffede væk fra en kriminel løbebane.

Varetægtsfængsling bør kun benyttes ved begrundet frygt for flugtforsøg, gentagelse af kriminalitet eller ved opklaringsmæssige hensyn, og i så fald kun til denne frygt ikke længere eksisterer. Udgangspunktet skal være, at man først fængsles efter sin dom.

Retsvæsen og politi skal være nærværende i hele landet og skal have de nødvendige resurser, så de kan forebygge, forhindre og følge op på lovbrud. Retsstaten skal stå vagt om den enkeltes retstryghed og integritet i forhold til staten og private foretagender. Respekt for retsstaten forudsætter aktive borgere og oplysning, fx i skolen.

Samtidig med at lovgivningen skal støtte menneskers eget ansvar og sociale netværk, er det vigtigt, at der også findes et forsvar for den enkelte, som udsættes for vold i familien, hvilket især rammer børn og kvinder. Et misbrugsfrit samfund er en afgørende faktor for menneskers tryghed. Frihed fra seksuel vold er en vigtig forudsætning for lighed og kvinders tryghed.

6. Læring, uddannelse og kultur

Al uddannelse skal tage udgangspunkt i et helhedssyn på mennesket, præget af folkeoplysningens ideal og respekt og tiltro til den enkeltes evne til at lære. I vores tid er uddannelse det vigtigste instrument for social udjævning. Fri forskning og et levende kulturliv er vigtigt for det åbne samfund.

6.1 Helhedssyn præget af folkeoplysningens ideal

Hele uddannelsessystemet må tage udgangspunkt i et helhedssyn på mennesket, præget af folkeoplysningens uddannelsesideal. Det bygger på tiltro til menneskets evne til selv at lære og tilegne sig kundskaber. Det er vigtigt at forstærke menneskers selvværd og styrke lysten til at lære.

6.2 Uddannelse vejen til social udjævning

Den vigtigste og mest langsigtede måde til social udjævning er uddannelse. I et samfund, hvor kundskab er det vigtigste grundlag for økonomisk udvikling, er lige tilgang til uddannelse en afgørende forudsætning for retfærdighed. Hvert menneske har ret til at få tilstrækkelig kundskab til at kunne fungere som borger, og alle bør stimuleres til livslang læring.

Uddannelsessystemet skal være stærkt decentraliseret.

6.3 En skole med respekt for hvert individ

Skolen skal styres af uddannelsesmæssige mål for hver elev i stedet for af tidsstyring. Lærere, elever og forældre skal have stor indflydelse på den enkelte skole. Skolen skal virke sammen med det omgivende samfund og forsvare og udvikle forældreansvaret. Det er vigtigt, at eleverne uddannes til og trænes i at tage demokratisk del i samfundet.

Skolen er en vigtig norm-formidler. Den skal bygge på et tydeligt demokratisk værdigrundlag og træne eleverne i refleksion omkring etiske og moralske spørgsmål. Skolen skal virkeliggøre og formidle værdier som menneskelivets ukrænkelighed, den enkeltes frihed og integritet, alle menneskers ligeværd, ligestilling mellem kvinder og mænd samt solidaritet med svage og udsatte. Skolen skal således give eleverne mulighed for at udvikle retfærdighedssans, generøsitet, tolerance og ansvarlighed. Det indebærer blandt andet aktivt at modvirke indbyggede urimeligheder. Undervisningen skal grundlægges på respekt for alle og tage hensyn til, at alle lærer på forskellig måde. Lige så vigtigt er det, at skolen, som når ud til alle børn og unge, aktivt arbejder med misbrugsforebyggende indsatser.

Målet med elevernes skolegang skal være, at de udvikler sig til frie, selvstændige og ansvarsbevidste samfundsborgere med fantasi og skabende evner, med den nødvendige grundviden og med en medmenneskelig forståelse og etisk holdning. Forståelse for andre kulturer samt menneskets samspil med naturen er ligeledes vigtige elementer i skolens formål.

Frisindet skal være rådende i skolen. Der skal vises udstrakt respekt for fx nationale, religiøse og politiske forskelle. Samtidig skal skolen have plads til alle, både svage og stærke elever, da en samlende skole er med til at modvirke fremkomsten af et opsplittet samfund uden fællesskabsfølelse. Mobning eller andre former for at holde nogen uden for fællesskabet må aldrig accepteres i skolen.

6.4 Højere uddannelse og forskning

Højere uddannelse og forskning er værdifuldt for den enkeltes personlige udvikling og afgørende for landets muligheder for tekniske og økonomiske fremskridt. Højere uddannelser skal være afgiftsfrie og tilgængelige for alle i hele landet. Det er vigtigt for uddannelsens kvalitet, at alle højere uddannelsessteder også bedriver forskning, og at de højere uddannelsessteder spiller sammen med det omgivende samfund.

En fri og uafhængig forskning er grundlaget for et åbent samfund. Moderne teknologi og videnskab skal anvendes i menneskets tjeneste. Forskning og udvikling har vigtige værdier at tilføre samfundet, som at forhindre sygdomme og højne menneskers livskvalitet og i fællesskab ændre vores syn på samfundet og naturen. Forskning og udvikling kan føre store muligheder med sig, men også betydelige risici. Søgen efter kundskab og nye opfindelser skal være frit, men anvendelse af forskningsresultater skal besluttes i fællesskab. Al forskning og udvikling må omgæres af etiske normer og diskuteres åbent. En stadig dialog og etisk overvågen er nødvendig, både blandt forskere og i samfundet i det hele taget.

6.5 Kulturliv giver vækstkraft

Et levende kulturliv er nødvendigt for menneskers muligheder for at vokse. Mennesket skal både have mulighed for selv at skabe og at tage del i kulturoplevelser. Det er et fælles ansvar at værne både om bredde og dybde i kulturdokumentet ud fra menneskers forskellige vilkår, kvinder som mænd, unge som gamle, traditionsbærere og nyskabende. Det ansvar gælder også minoriteters kulturudtryk.

Mennesker skal have tilgang til et rigt kulturliv, uanset social eller økonomisk status eller bopæl. Kulturen udvikler civilsamfundet og holder den demokratiske dialog levende. Den bidrager også til økonomisk udvikling. Kulturlivet skal præges af mangfoldighed og åbenhed mod omverdenen. CenterPartiet vil øge den kulturelle udveksling mellem lande og regioner, samtidig med at lokal og regional kultur forsvares og udvikles.

7. Fred og sikkerhed

Naturrettens værdier er universelle og kender derfor ingen landegrænser, ligesom den ideologiske solidaritet forpligter til at arbejde imod uretfærdighed, hvor den end forekommer. Menneskeværdet forpligter til kamp for menneskerettighederne. Subsidiaritetsprincippet tilsiger et aktivt internationalt samarbejde på de områder, som nationalstaterne ikke kan løse alene, og at beslutningerne vedrørende dette skal træffes så tæt på den berørte person som muligt.

Det internationale samarbejde skal således føre til fælles sikkerhed og en global retsordning til forsvar for menneskerettigheder.

7.1 Fælles sikkerhed

Globaliseringen fremmer gensidig afhængighed og forudsætter øget samarbejde mellem verdens lande. International sikkerhedspolitik bør øge landenes gensidige udbytte og tillid, så samarbejde og gensidig tillid erstatter afskrækkelse og magtbalance. CenterPartiet ønsker fælles sikkerhed bygget på et mangfoldigt forum for internationalt samarbejde. Danmark skal være en aktiv deltager heri og samarbejde med de organisationer, som udgør denne fredsordning.

7.2 International solidaritet

CenterPartiet arbejder for international solidaritet, som fører til global udjævning af den økonomiske kløft, holdbar udvikling og øget demokratisering. Bistand bør hovedsageligt anvendes til at forbedre forudsætningerne for lokalt drevent udvikling og tilvækst. Bistand skal forstærke menneskers selvbestemmelse og muligheder for at deltage i udviklingsprocesser og demokratisk opbygning. Det gælder ikke mindst om at garantere kvinder realistiske muligheder for at påvirke deres egen situation og samfundsudviklingen. Det er vigtigt at få udjævnet den teknologiske kløft, som eksisterer og forstærkes mellem verdens fattige og rige lande.

7.3 En international retsordning

Realistisk fred forudsætter, at årsagerne til internationale konflikter, fx fattigdom eller manglende adgang til mad og rent vand, afskaffes eller i det mindste formindskes. Verdens sikkerhed, og dermed Danmarks, skal øges gennem en stærk international retsorden og en konfliktforebyggende indsats, fælles konflikt håndtering samt forsoning og opbygning efter kriser og konflikter.

FNs erklæring om menneskerettigheder tjener som en rettesnor og skal påberåbes som støtte til at gribe ind i konflikter - også konflikter internt i en stat. CenterPartiet vil, at international ret først og fremmest skal forsvare menneskerettigheder og ikke staters eller regimers ret. Menneskerettigheder eller krænkelse af disse er ikke den enkelte stats interne anliggende. Respekten for national suverænitet må ikke stå i vejen for at forhindre humanitære katastrofer eller grove krænkelse af menneskerettigheder. Det internationale fællesskab skal selvfølgelig have en central rolle i denne udvikling. Krænkelse særligt rettet mod kvinder og børn skal have speciel opmærksomhed.

7.4 Dansk sikkerhedspolitik

Dansk sikkerhedspolitik skal udformes, så den gavner fremvæksten af fælles sikkerhed og varig fred i vort nærområde. Danmark skal bidrage med egne resurser, i overensstemmelse med egne beslutninger, til international konfliktløsning, fredsskabende indsats og genopbygning. Danmark skal selvfølgelig opfylde sine forpligtelser i forhold til det internationale fællesskab. Danmarks militære forsvar skal sikres med egne midler. Folketinget skal have suveræn beslutningsret over landets militære resurser, og ingen dansk statsborger skal kunne tvinges til at deltage i krig uden dansk lovgivning.

F. Vor tids udfordringer

Selv om værdier og idealer består, forandres hele tiden den verden, i hvilken de skal anvendes. Mange af de udfordringer vi står overfor, savner enkle og entydige svar. Svarene kan vi kun få gennem en åben dialog og ved at afprøve forskellige løsninger i forvisning om, at svaret ikke behøver at være det samme overalt og til alle tider. Gennem den industrielle revolution og demokratiske landvindinger har mennesket i dag større muligheder end nogensinde tidligere i historien. Men der findes stadig dybe uretfærdigheder og mange udfordringer, som skal imødegås. Endnu er magten ujævnt fordelt, og mange mennesker verden over står uden grundlæggende tryghed. Gevinsterne af fremskridtet fordeles på en uretfærdig måde, nye kløfter opstår, og der er stadig lang vej til en holdbar udvikling.

1. Forandringens muligheder

Menneskets historie har været præget af stadige forandringer. Teknologisk udvikling, mere individualistiske værdier og en øget globalisering er tre vigtige tendenser, som påvirker verden i dag. De danner til sammen grundlaget for, hvad der kan beskrives som netværkssamfundet. Men deres effekt ser dramatisk forskellig ud i forskellige dele af verden.

Ny teknologi skaber nye muligheder for mennesker. Informationsteknologien udvikler kommunikationsformer, så nyheder hurtigt kan spredes over lange afstande, og sætter mennesket i stand til at bearbejde information på en helt ny måde. Genteknologi åbner ufattelige muligheder, blandt andet for at fjerne svære sygdomme.

Individualiseringen frigør mennesker fra begrænsede normer og gamle autoriteter. Flere og flere mennesker vover at stræbe efter at realisere sig selv på egne vilkår og samtidig vise solidaritet med andre.

Globaliseringen forstærker og gør kontrasterne mellem mennesker over hele verden større. Men med globaliseringen spredes også oplevelser, kultur, værdier og kundskab. Flere og flere kan tage del i nye oplevelser og møde nye mennesker.

Udviklingen tilbyder store muligheder, for mennesker, regioner og lande. Den materialistiske velstand øges. Større bevægelighed og bedre informationskanaler har gjort mennesket mere orienteret mod sin omverden end nogensinde før. Flere og flere får mulighed for uddannelse og andre sociale goder i det 21. århundrede. Demokrati og politiske idealer er i hele det 20. århundrede blevet spredt over verden. Der forekommer færre krige mellem stater.

Denne udvikling udfordrer bestående normer og strukturer, bl.a. vores forestilling om nationalstaten. Menneskers hverdag påvirkes i arbejdslivet, fritiden og familielivet, og det forandrer forudsætningerne for tryghed. Udviklingen har mange ansigter, og dets effekt ser meget forskelligt ud i forskellige dele af verden. En stor del af verdens befolkning står således udenfor globaliseringens muligheder.

2. Mange udfordringer består

I mange henseende er udfordringer de samme i dag som for hundrede år siden: Muligheder, resurser og magt er uretfærdigt fordelt. Tydeligst ses det i forholdet mellem industri- og udviklingslande, men marginalisering og uretfærdighed kendetegner selv de industrialiserede lande.

2.1 Globalisering med menneskeligt ansigt

Det moderne samfund tilbyder store muligheder for mennesker, regioner og lande til at udvikle sig. Men for de fleste mennesker eksisterer globalisering ikke. De ser aldrig den usynlige hånd, som styrer den internationale økonomi, men rammes hårdt af dets bagside. For en meget stor del af jordens befolkning handler hverdagen om overlevelse - om mad og rent vand - ikke om kulturelle oplevelser, rejser eller lystforbrug. Samtidig med en voksende global velstand vokser kløfterne. Blandt de udsatte rammes kvinder og børn næsten altid hårdest.

Verdensøkonomi og moderne teknologi giver nye muligheder for at tage hånd om nogle af menneskehedens store plager - at fjerne fattigdom og analfabetisme, at udrydde sygdomme og forhindre sultkatastrofer. Det er et fælles ansvar for hele verden at tage vare på disse muligheder, og ikke kun lade kortsigtede gevinstinteresser og en ukontrolleret global kapitalisme styre udviklingen.

Det handler ikke om at modarbejde globalisering, men om at forme gode spilleregler til beskyttelse af mennesker og miljø. Internationale miljøtal skal have samme retslige status som handelstal. En af det 21. århundredes store udfordringer er at give globaliseringen et menneskeligt ansigt, at lade alle mennesker i alle dele af verden få del i processen og høste dets frugter.

2.2 Social, økonomisk og økologisk holdbar tilvækst

På længere sigt skal uretfærdighed ikke kun kompenseres gennem omfordeling. Den må først og fremmest udjævnes gennem de lokale regioners tilvækst. Det gælder globalt, ligesom i Danmark. Og det handler om at skabe forudsætninger for, at alle lande og regioner kan udvikle sig.

I mange lande vokser de sociale og geografiske kløfter. Endnu mere vokser kløfterne mellem verdens fattigste og rige lande. For at råde bod på mange af de problemer verden står overfor - fx befolkningstilvækst, sociale problemer og fattigdom - er det nødvendigt med økonomisk tilvækst og omfattende international indsats for at lindre gæld og fattigdom. Tilvæksten skal ske på en sådan måde, at forudsætningerne for kommende generationer ikke forringes.

Det kræver en aktiv udviklingspolitik, som indledningsvis udjævner uligheder, men som først og fremmest giver langsigtede forudsætninger for, at alle lande og regioner kan vokse ved egen kraft.

Velstand og livsstil har i stor udstrækning bygget på forbrug og kortsigtet udnyttelse af endelige naturressurser. Det har også ført til rovdrift på resurser i andre dele af verden. Klimaforandringer, mangel på ferskvand, afvikling af regnskov, ørkenudbredelse og kernekraftsaffald er eksempler på miljøproblemer, som truer menneskets overlevelse. Problemerne hænger sammen med hinanden og sammen med fattigdom, og det fører i yderste konsekvens til ufrihed og uretfærdighed mellem generationer eller mellem mennesker i forskellige dele af verden.

En holdbar udvikling skal ikke skabes gennem nostalgisk tilbageblik. Teknologi og nye løsninger er afgørende for, at det lykkes at effektivisere vores resurseforbrug og kunne afgifte det biologiske kredsløb.

Vi har i det 20. århundrede set en udvikling, hvor indkomster steg og velstand øgedes, men samtidig blev grundlaget for vores velstand udhulet. Nu er det på tide at lægge grunden til en holdbar udvikling, som giver kommende generationer mulighed for samme velstand. En social holdbar udvikling skal formes af både kvinder og mænd med børnenes og de unges bedste for øje.

2.3 Demokrati med global rækkevidde og lokal forankring

De politiske institutioner, som har bygget på traditionel inddeling og geografiske grænser, får sværere og sværere ved at håndtere grænseoverskridende problemer, nye sociale mønstre og øget bevægelighed. Når nationalstatens betydning mindskes, skal formerne for politisk beslutning fornyes.

Lokalsamfundet, kommunen, regionen, EU og det globale niveau skal løftes frem som arena for vigtige beslutninger. Og vi må finde demokratiske former til at tage hånd om politiske spørgsmål, som ikke følger geografiske grænser.

Mange fornemmer en øget afstand til tillidsfulde politikere og politiske institutioner. Det gælder ikke mindst mennesker, som allerede er socialt eller økonomisk udsatte. De, som er mest afhængig af politiske beslutninger, synes at have den største mistro. Denne frustration skal imødegås med et demokrati, som indbyder mennesker til at tage aktiv del - såvel i eget lokalsamfund, som i globale spørgsmål. I det fremvoksende globale samfund skal alle tillades fuldt ud at være medborgere.

2.4 At vokse i forandring

Det store og komplekse moderne samfund er svært at overskue. Øgede kundskaber blotlægger hele tiden ikke tidligere kendte problemer. Mennesker oplever mange problemer, som er svære at forstå og vurdere, og endnu sværere selv at påvirke. Det berører ofte vores livsmiljø og kan handle om såvel globale miljøtrusler som om maden på tallerkenen. Diffuse trusler, som den enkelte ikke selv kan kontrollere, opleves som mere skræmmende end det nære og velkendte.

Øget hastighed og bevægelighed ligesom øgede krav om viden stiller mennesket over for en mængde situationer, som kan være svære at håndtere, og som ofte ikke er genkendelige, hvilket tidligere har været et vigtigt grundlag for tryghed. Sociale sammenhænge forandres som et resultat af ændrede værdier. Store organisationer og lang afstand til beslutningstagerne gør magten anonym og svær at forstå.

Tilsammen risikerer det at udhule tilliden i hverdagen. Det gælder såvel tilliden til mit nærmiljø, at jeg vover at bade og drikke vandet fra hanen, som tilliden mennesker imellem, mellem medborgere, magthavere og videnskabelige eksperter. Brist på tilliden undergraver på længere sigt såvel demokrati som økonomi og sociale netværk.

Også i det moderne samfund er der mellem forskellige grupper betydelige forskelle i vilkårene for et godt helbred, udtrykt blandt andet i middelevealder og sygelighed. Midt i Velfærds-Danmark kender mange mennesker til afmagt og føler sig sat udenfor.

Et samfund, hvor hvert menneske har mulighed for at vokse, skal også i praksis give hvert menneske lige muligheder. Ikke mindst handler det om at gøre op med indgroede tankesæt og normer, som indebærer, at mennesker diskrimineres hver dag på grund af fx køn, seksuel identitet eller etnisk baggrund. Det er på tide at bryde med undertrykkende strukturer og normer og lade hvert menneske udvikles efter egne forudsætninger.

En tid med store forandringer rummer enorme muligheder, men også risiko for, at tilliden går tabt, og at mennesker holdes udenfor. Derfor er det altafgørende at lade alle mennesker være med og udvikle sig med forandringen, i stedet for at frygte morgendagen.

G. At møde udfordringer

Politik skal være et redskab til, at vor tids muligheder kommer alle til gode, og at vi i fællesskab kan møde de nye udfordringer, som et levende samfund til stadighed står overfor. Udfra vort menneskesyn har CenterPartiet en grundlæggende optimistisk holdning til fremtiden, hvilket grundlægges på tiltro til, at mennesker kan og vil tage fælles ansvar.

Politik skal give forudsætningerne, men ikke være ene om at formulere svarene. Svarene må desuden se forskellige ud på forskellige steder og til forskellige tider. Ud fra de værdier, som CenterPartiet arbejder for, vil vi give mennesker redskaber til, selv og sammen med andre, at møde vor tids udfordringer. Så kan mennesker vokse i ansvar, fællesskab og kærlighed og være skabende.

Godkendt på det stiftende landsmøde lørdag d. 17. januar 2009 på Fregatten Jylland
Med ændring godkendt på det 2. ordinære landsmøde lørdag d. 5. juni 2010

